

een pakket te geven¹; de inhoud werd verdeeld. De Nederlandse en de Noorse vrouwelijke gevangenen kregen voorts eind februari een (vermoedelijk beperkt) aantal pakketten van het Deense Rode Kruis.

In Sachsenhausen kwam, zo vertelde een oud-gevangene aan de Enquêtemissie, 'tegen Kerstmis een zending voor de Hollanders, wij hebben toen per man een half pakket gekregen . . . De inhoud bestond uitsluitend uit tomatenpurée.'² Dit was een zending uit Genève. Er kwam later nog zulk een zending binnen, maar die was kleiner. 'De Noren zijn bijgesprongen en hebben gezegd: 'Degenen die niets hebben, krijgen wat van ons.'³ Ook kwam in Sachsenhausen eenmaal een zending uit Stockholm binnen, 'waarop', aldus een der ontvangers, 'namen stonden die zo uit het telefoonboek waren overgenomen.'⁴ Dat deed zich begin april voor. De Nederlandse gevangenen, schreef later een hunner,

'stegen . . . geweldig in aanzien. We werden met onderscheiding behandeld, velen boden hun diensten aan. Toen het echter bij dit ene pakket bleef, zakte dit weer spoedig af. We hebben alles zo snel mogelijk op moeten eten uit vrees voor diefstal. Ik deed er drie dagen over en had het knap benauwd. Een paar aten het pakket nog dezelfde avond leeg en werden doodziek, alles kwam er weer uit.'⁵

Men ziet: het was niet zo dat de Nederlanders in geen enkel kamp ooit pakketten kregen, maar dat nam niet weg dat zij ook daar waar deze wèl aankwamen, doodarme sloebers (kamp-'proletariërs') bleven of dat prompt weer werden: de zendingen waren te klein, er stak geen regelmaat in en de SS eigende zich veel toe. De positie van die Nederlanders stak schril af bij die van de leden van andere nationaliteiten. 'De Fransen en Belgen', aldus Hemelrijk over Sachsenhausen,

'kregen hun wekelijkse Rode Kruis-pakketten waarvan de inhoud je aan het paradijs deed denken. Opgewonden pakten ze uit, deden zich tegoed aan chocolade, vijgen en sigaretten en verdrongen zich de hele avond om de kachel met een pannetje macaroni en ham, rijst met krenten of een ander heerlijk gerecht . . . De Polen en Duitsers kregen particuliere pakketten, veel grotere vaak, maar armoediger, met brood en reuzel, appels, koek en tabak er in, en ook weleens worst er bij.'⁶

¹ Getuige J. C. Veltman, *Enq.*, dl. VI c, p. 965. ² Getuige H. van der Maaden, a.v., p. 335. ³ A.v. ⁴ Getuige A. J. Teunissen, a.v., p. 164. ⁵ W. van de Poll: 'Herinneringen aan mijn gevangenschap' (z.j.), p. 46 a (GC). ⁶ J. Hemelrijk: *Zeven maanden concentratiekamp*, dl. II, p. 48-49.